

SPILD: 25 pct. af det, virksomheder fragter, er luft **SIDE 10-11**

Erhverv

GRØN ENERGI

»Det er ligesom den danske andelsbevægelse, bare i en version 2.0. Der er samlet bidrag og fælles gevinst.«

SIDE 12-13

NAVNE

Diamanthandler fylder 50

BAGSIDEN

OK-FORHANDLINGER

Social dumping, løn og arbejdsmiljø bliver centralt

SIDE 9

LØN

Kvinder er mindre ydmyge, når de forhandler løn

SIDE 4-5

Ekspert lægger afstand til rapport betalt af Dansk Energi

En forskningsrapport betalt af interesseorganisationen Dansk Energi tegner et alt for negativt billede af konsekvenserne ved at opsplitte elselskaber. Sådan lyder kritikken fra forskere og fra forsyningsstilsynsdirektør Carsten Smidt.

SIDE 6-8

Foto: Stine Bidstrup

Hvad bliver det næste opkøb i energisektoren?

Prøv os i 14 dage på energiwatch.dk

Empirical evidence does not support forced DSO ownership unbundling in New Zealand and the Netherlands

Main Findings

- **Market concentration and retail margins** have increased in **NZ** and **NL**
- **Switching rates in NZ improved**, but driven by standard household meter profiles
- **SAIDI and SAIFI increased in NZ** and **SAIDI not different** between unbundled and integrated utilities in **NL**
- **DSO productivity flat** since unbundling in **NZ** and **no DSO productivity change** pre- and post-OU in **NL**
- **Transaction costs** in range of **EUR 70-130 per customer**
- Based on 10-yr payback period results in **EUR 8-13 per customer p.a. cost**

Empirical Evidence NZ & NL

Empirical evidence NZ & NL not supportive of DSO ownership unbundling

As a result of DSO ownership unbundling...

		
Competition expected to improve, but evidence shows		
HHI	X	X
CR3	X	X
Margins	X	X
Switching	✓	~
Quality expected to improve, but evidence shows		
SAIDI	X	~
SAIFI	X	~
Costs expected to decrease, but evidence shows		
One-off costs	X	X
Cost efficiency	X	~

✓ Positive evidence   ~ Inconclusive   X Negative evidence

Source: Various official data for NZ and EU, Strategy& analysis
Strategy& I PwC

12

I en fortrolig præsentation fortalte to forskere hyret af Dansk Energi om erfaringerne med opsplitting af elskaber i Holland og New Zealand. Intet var ifølge forskerne gået som forventet.

Ekspertter og tilsynsmyndigheder modsiger rapport om opsplitting af elskaber

En forskningsrapport betalt af Dansk Energi tegner et negativt billede af de hollandske erfaringer med opsplitting af elskaber. Hollandske forskere mener dog, at erfaringerne har været stik modsat. Rapporten indgår i den politiske proces, der kan ende med et for branchen uønsket indgreb.

**JAKOB MARTINI
JESPER HØBERG**
jakob.martini@finans.dk
jesper.hoberg@finans.dk

En forskningsrapport betalt af interesseorganisationen Dansk Energi tegner et alt for negativt billede af konsekvenserne ved at opsplitte elskaberne.

Sådan lyder kritikken fra internationale forskere og Forsyningstilsynets direktør, Carsten Smidt.

»Jeg forstår simpelthen ikke, hvordan man kan komme frem til sådan en konklusion,« siger Carsten Smidt.

Konkurrenceanalyse

Myndighederne er ved at lægge sidste hånd på en konkurrenceanalyse, der bl.a. undersøger fordele og ulemper ved at opsplitte el-

”

Jeg forstår simpelthen ikke, hvordan man kan komme frem til sådan en konklusion.

CARSTEN SMIDT,
DIREKTØR,
FORSYNINGSTILSYNET

selskaberne. Dansk Energi er stærk modstander af en opsplitting og har undervejs brugt forskningsrapporten til at advare imod en sådan over for blandt andre Forsyningstilsynet og Energistyrelsen.

En opsplitting vil tvinge energikoncernerne til at skille sig af med deres elnet. El-nettene er monopolforretninger, der tjener milliarder af kroner ind til energikoncernerne.

Samtidig har der været en række eksempler på dyre kommercielle fejlinvesteringer, hvilket udløste kritik fra bl.a. Landbrug & Fødevarer, der hellere så, at pengene blev brugt til at sikre kunderne lavere priser.

Dansk Energi har betalt rådgivningsfirmaet PWC for at kortlægge forskningen på området, herunder erfarin-

gerne fra Holland og New Zealand, der begge har indført en tvangsopsplitting.

PWC allierede sig med en forsker fra Cambridge University i Storbritannien, og de konkluderede, at det er »højest usandsynligt«, at en opsplitting vil få en positiv effekt i Danmark.

»Der er intet empirisk belæg for en positiv effekt fra Holland og New Zealand. En ejermæssig opsplitting kan få en negativ effekt på både konkurrence og stabilitet,« skrev de på baggrund af en gennemgang af 60 studier.

Positive erfaringer

Det eneste af de 60 studier, der har undersøgt erfaringerne i Holland efter opsplittingen, er lavet af de to hollandske forskere Machiel Mulder og Bert Willems. Begge mener dog, at erfarin-

gerne i Holland har været positive.

»Jeg mener, at opsplitting er en virkelig god idé. Jeg er meget uenig med konklusionen i rapporten (fra PWC, red.),« siger Machiel Mulder.

Et andet studie, der har undersøgt erfaringerne fra New Zealand, er lavet af Daisy Shen. Det er ifølge forfatteren så gammelt, at det muligvis er unfair at bruge det som reference i dag.

De to forskere bag PWC-rapporten, Paul Nillesen og Michael G. Pollitt, mener, at det giver sig selv, at ikke alle forfattere bag studierne vil være enige i konklusionerne.

Dansk Energi oplyser, at organisationen bestilte rapporten for at sikre, at debatten om opsplitting foregår på et oplyst grundlag.

Energikoncerner tjener milliarder på monopolkunder - nu slås de for ikke at miste dem

Forsyningstilsynets direktør, Carsten Smidt, lyttede med, da en rapport om opsplitning af elskaber blev fremlagt.
Foto: Stine Bidstrup

Interesseorganisationen Dansk Energi hyrede PWC til at lave en forskningsrapport, som efterfølgende blev præsenteret for nøglepersoner hos relevante myndigheder.

JESPER HØBERG
jesper.hoberg@finans.dk

Professor Bent Ole Gram Mortensen følte sig helt træt, da han læste e-mailen.

Dagen forinden havde han udtalt offentligt, at det måske var ved at være tid til, at politikerne burde overveje »det helt store skridt«: at kræve elskaberne splittet op.

Der havde været lidt for mange indikationer på, at monopolforretningerne måske ikke blev holdt ordentligt adskilt fra de kommercielle aktiviteter, mente han. Nu var der tikket en e-mail ind fra en chefkonsulent i elskaberens interesseorganisation, Dansk Energi.

»Jeg tænker, at en så klar politisk anbefaling fra en velrenommeret energi-juraprofessor næppe fremsættes uden veldokumenteret forskningsmæssigt belæg,« skrev chefkonsulenten og udbad sig professorens dokumentation.

Han vedlagde samtidig et link til en rapport fra Cambridge University.

Den dokumenterede - skrev chefkonsulenten - at der »næppe eksisterer en samlet gevinst for forbrugerne ved at gennemtvinge ejermæssig adskillelse i elsektoren«.

»Jeg hører gerne dine refleksioner over dette Cambridge-paper,« tilføjede han.

Bent Ole Gram Mortensen valgte ikke at følge chefkonsulentens opfordring. Han var jurist og ikke økonom, svarede han tilbage.

Havde professoren trykket på linket til Cambridge-undersøgelsen, kunne han læse, at den var lavet med økonomisk støtte fra Dansk Energi. Undersøgelsen indgår i interesseorganisationens arbejde for at undgå netop den opsplitning, som Bent Ole Gram Mortensen anbefalede politikerne at overveje.

Professoren er ikke den eneste, der har gjort sig sådanne tanker.

Politiske anbefalinger

Siden 2018 har en række myndigheder været i gang med en såkaldt konkurrenceanalyse, der inden foråret 2020 skal komme med politiske anbefalinger og kortlægge fordele og ulemper ved en opsplitning af elselskaberne.

En anden mulighed er at skærpe reguleringen for at få mere vandtætte skotter mellem monopolselskaber og kommercielle aktiviteter.

Analysen blev iværksat af den tidligere klima- og energiminister Lars Christian Lilleholt (V) på et bagtæppe af mediehistorier om bl.a. fejlinvesteringer i elselskaberne.

Ender det med en opsplitning, vil det betyde, at elnet-selskaberne, der ejer ledningsnettet ud til vores allesammens stikkontakter, skal have nye ejere.

På den måde vil der ske en adskillelse mellem elselskabernes monopolforsretning og de kommercielle aktiviteter. En opsplitning vil også fratage energiselskaberne et af deres helt store guldæg. Selv om elnettene på grund af deres monopolstatus er underlagt indtægtslofter, der skal beskytte kunderne imod at blive pelset, har det nemlig ikke forhindret dem i at tjene store millionbeløb.

Nichemediet Energiwatch har f.eks. tidligere regnet sig frem til, at de 10 største elnet-selskaber har betalt 11,4 mia. kr. i udbytter til deres moderselskaber fra 2010 til 2018.

Igangsættelsen af konkurrenceanalysen fik Dansk Energi til at trække i arbejds-tøjet.

Organisationen hyrede revisions- og konsulentfirmaet PWC til at kortlægge forskning og erfaringer fra de to eneste andre lande, der har gennemført en opsplitning af elselskaberne.

Arbejdet blev lavet i samarbejde med professor Michael G. Pollitt fra Cambridge University, og efter at have gennemgået omkring 60 studier formulerede de en konklusion, der ikke kunne misforstås.

Usikre fordele

Der var intet belæg for, at en opsplitning af elselskaberne havde haft en positiv effekt. Snarere tværtimod, skrev de. Derfor var det også usandsynligt, at en tilsvarende opsplitning vil føre noget godt med sig i Danmark.

I september 2018 inviterede Dansk Energis direktør, Lars Aagaard, 12 direktører og chefer fra Finansministeriet, Energiministeriet, Energistyrelsen, Forsyningstilsynet og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen til et lukket seminar, hvor en partner fra PWC, Paul Nillesen, og Michael G. Pollitt skulle præsentere deres konklusioner.

»Begge har i over 20 år arbejdet med regulering af

energisektoren og har indgående viden om erfaringerne fra New Zealand og Holland,« skrev Lars Aagaard i indbydelsen.

På det lukkede seminar fremlagde de to deres konklusioner på slides, der var markeret »Strictly Private and Confidential«.

Fordelene ved en opsplitning var usikre. Det eneste, der med sikkerhed kunne fastslås, var, at en opsplitning ville være forbundet med store omkostninger, fik tilhørerne at vide.

Et andet slide tog udgangspunkt i erfaringerne fra Holland og New Zealand, der tvang elnet og elselskabernes kommercielle aktiviteter fra hinanden i henholdsvis 2009 og 1998. Stort set intet var gået som forventet, og de dårlige konsekvenser blev fremhævet med røde krydser i et skema.

60 studier gennemgået

Blandt tilhørerne i Dansk Energis lokaler på Frederiksborg sad Forsyningstilsynets direktør, Carsten Smidt.

Tilsynet er en af de myndigheder, der er involveret i arbejdet med konkurrenceanalysen, men direktøren har i dag ikke meget tilovers for konklusionerne.

Forklaringen er, at Nille-

sen og Pollitts konklusioner bygger på en gennemgang af andre studier, og disse er listet op i Cambridge-rapporten. Ifølge denne er 60 studier gennemgået, hvoraf 23 omhandler konsekvenserne af en opsplitning af elnet fra den kommercielle forretning.

De fleste beskæftiger sig med emnet på et teoretisk niveau, mens et mindretal er såkaldte empiriske studier, der tager udgangspunkt i konkrete erfaringer, og det eneste empiriske studie, der beskæftiger sig specifikt med erfaringerne i Holland, er lavet af Bert Willems og Machiel Mulder.

Deres studie omtales i Cambridge-undersøgelsen som et, der har påvist positive erfaringer på leveringssikkerheden, mens undersøgelsen undlader at drage konklusioner ud af studiet på de øvrige parametre.

Carsten Smidt har læst det hollandske studie, og han mener, at det nærmest peger i stik modsatte retning af det billede, der blev tegnet på det lukkede seminar i Dansk Energi i 2018.

»Det hollandske studie viser en udvikling med større innovation i form af større udbud af grønne produkter, lidt mindre fortjeneste indregnet i priserne og færre forbrugerklager. Det tyder på en gunstig udvikling i det hollandske detailmarked,« siger han.

Carsten Smidt mener endvidere, at studiet påviser en større variation mellem priserne, hvilket tyder på, at der er plads til bedre konkurrence.

»Der er i undersøgelsens periode fra 2008 til 2014 sket mange ændringer på det hollandske marked, og det kan være svært at sige, hvilke forhold der skyldes hvad. Men samlet set tyder det på en gunstig udvikling,« siger han.

Mere innovation

Bert Willems og Machiel Mulder undersøgte det hollandske elmarked i 2016. Ifølge Willems afholdt de sig fra at konkludere på årsagssammenhænge, netop fordi sektoren har gennemgået store forandringer, hvorfor det var svært at knytte en udvikling til bestemte begivenheder.

Han vurderer dog i dag, at erfaringerne har været gode, fordi opsplitningen har skabt mere innovation i elselskaberne.

Machiel Mulder er enig. Han har en fortid som cheføkonom hos de hollandske energimyndigheder, og i dag er han leder af Centre for Energy Economics Research ved universitetet i Groningen.

Han fremhæver, at elnet-selskaberne er blevet mere fokuserede på deres kernefunktion, som er at drive og vedligeholde elnettet. Konkurrencen mellem de kommercielle elhandlere er skær-

”

De konkrete erfaringer fra New Zealand og Holland tyder ikke på en positiv effekt ved ejermæssig unbundling. Snarere tværtimod. Det tyder på, at det bliver dyrere for forbrugerne.

DANSK ENERGI
- I EN E-MAIL

Lars Aagaard, adm. direktør i Dansk Energi, stod i september 2018 bag et seminar, hvor Cambridge-undersøgelsen blev præsenteret. Foto: Thomas Steen Sørensen/Dansk Energi

pet, mens forsyningssikkerheden er forblevet høj, siger han.

Netop forsyningssikkerheden blev brugt som et argument for ikke at gennemføre en opsplitning, siger han.

Dertil kommer, at det er blevet lettere for virksomheder og privatpersoner at blive koblet til elnettet, hvilket i professorens optik er et vægtigt argument i en tid, hvor stadig flere decentrale enheder som vindmøller og solceller skal kobles på elnettet.

»De argumenter, som der var imod en adskillelse, før beslutningen blev truffet, har vist sig at være forkerte,« siger Machiel Mulder.

I perioden fra april 2018 til april 2019 skiftede 1,6 millioner hollandske kunder elselskab. Det er mere end en fordobling siden opsplitningen i 2009.

10 år før Holland var New Zealand ifølge PWC det første land i verden til at tvinge energiselskaberne til at splitte op. Det har på flere områder resulteret i en utilsigtet udvikling, hvor markedet blev centraliseret på få aktører.

Kombinerede studier

Daisy Shen lavede en undersøgelse af erfaringerne i New Zealand i 2012, som Nillesen og Pollitt ligeledes har refereret til, men Daisy Shen mener, at markedet er blevet langt mere velfungerende siden da, og at studiet derfor måske er unfair at

bruge i en dansk debat om opsplitning.

Paul Nillesen oplyser i et skriftligt svar, at hans og Pollitts rapport bygger på mere end 60 studier, hvorfra de har forsøgt at sammenfatte hovedlinjerne. Derfor er det naturligt, at nogle af forfatterne bag disse studier vil være uenige i konklusionen, mener han.

Og hovedlinjerne peger altså ifølge Paul Nillesen på, at der er flere ulemper end fordele forbundet med en opsplitning.

Han afviser at pege på et specifikt studie, der understøtter hans udlægning af erfaringerne i Holland. Det er en kombination af alle studierne, der har ledt frem til konklusionerne, påpeger han og tilføjer, at studierne er kombineret med hans og Pollitts egen empiriske dokumentation.

Hverken Dansk Energi eller Paul Nillesen har svaret på, hvad brancheorganisationen har betalt for arbejdet, men Nillesen oplyser, at betalingen ikke har været betinget af, at han og Pollitt ville nå et bestemt resultat.

Ifølge Dansk Energi har brancheorganisationen kun betalt for en rapport på PWC-papir.

Efterfølgende har de to forfattere selv genbrugt arbejdet til at udgive det som et arbejdspapir fra Cambridge, og Paul Nillesen håber at kunne få det optaget i et videnskabeligt tidsskrift i løbet af dette kvartal.

Imens arbejder de danske myndigheder videre på den konkurrenceanalyse, der skal vurdere fordelene og ulemperne ved at kræve elselskaberne splittet op.

Dansk Energi advarer om, at et krav om opsplitning kan gå ud over den grønne omstilling, fordi det vil svække energiselskabernes investeringsmuligheder. Samtidig vil det medføre højere priser for elkunderne, fordi de vil gå glip af de stordriftsfordele, der er forbundet med at være en del af en større koncern.

»De konkrete erfaringer fra New Zealand og Holland tyder ikke på en positiv effekt ved ejermæssig unbundling. Snarere tværtimod. Det tyder på, at det bliver dyrere for forbrugerne,« skriver Dansk Energi i en e-mail.

I Forsyningstilsynet vil Carsten Smidt ikke ud med, hvad han mener om et opsplitningskrav.

»Det er noget, som vi i tilsynet er med til at overveje, og de overvejelser holder vi for os selv indtil videre.«